

La primera il·lustració del relat són un retrat de l'Angie Wilhelm i d'en Viktor Fischel, dels qui tot just s'han introduït en la història i se n'ha descrit el seu físic. Apareixen amb una actitud bastant neutra; potser a l'Angie se la veu més confiada i a en Viktor més insegur, cosa que ja denota el caràcter de cadascú. A banda del físic dels dos personatges principals, se'ns presenta en aquesta il·lustració el concepte de la taca interior, ja que l'Angie té com un gran núvol a la part superior del cap i en Viktor al contrari. Tot i que en el moment de la història en què aquestes il·lustracions apareixen encara no ha començat la guerra, es tracten d'una anticipació del que passarà amb aquests dos personatges, ja que en unes línies més avall ja comença la narració de la guerra.

Tot i que en el paràgraf que aquestes il·lustracions acompanyen s'introdueixen tres personatges (Franz Börgmann, Angie Wilhelm i Viktor Fischel), només he il·lustrat els dos personatges principals, ja que és important veure la seva evolució física i emocional al llarg de la història mitjançant les il·lustracions. Tot i que apareguin dos personatges masculins, Franz i Viktor, queda clar qui és el noi dibuixat perquè hi ha hagut una descripció del seu físic.

IL·LUSTRACIÓ 2: LA CIUTAT D'AMSTERDAM

En el primer capítol de la història és on el protagonista explica els canvis que suposa l'arribada del nazisme a la ciutat on viu, Amsterdam. La primera cosa que diu respecte ella és que viu en una planta llogada d'una casa tradicional de canal. També explica tot allò que feia per la ciutat. Amb la arribada del nazisme a Holanda, el protagonista explica els canvis que hi ha a la ciutat, principalment restriccions per a jueus com ell.

És per això, que he trobat oportú que l'únic moment de la història en el qual il·lustrés un espai fos aquest, per representar la tràgica situació de la ciutat d'Amsterdam. No es tracta de representar l'habitatge d'en Viktor ni la residència de l'Angie, sinó que es tracta d'un carrer qualsevol, per tal d'encabir una de les quantes coses de les quals el narrador ens diu. Per exemple, en aquesta il·lustració es veu perfectament que el nazisme domina la ciutat, ja que al centre d'aquesta hi ha una casa molt més gran que les altres i la seva entrada està coronada per dues banderes amb l'esvàstica. La casa està al centre i és la que transmet més poder i riquesa.

D'altra banda, a l'esquerra, hi trobem una casa amb la planta baixa com a botiga, l'aparador de la qual hi posa *Joden niet gewenscht*. És una de les frases en neerlandès que s'escriu a l'entrada d'establiments, comerços, parcs, etc en els quals no s'hi admetien jueus.

Font: <https://ejbron.wordpress.com/2015/04/21/joden-niet-gewenscht/>

Font: <http://joostniemoller.nl/2014/08/esther-voet-vindt-pvv-ers-niet-gewenst>

En aquesta il·lustració hi ha la presència de les línies verticals, tant en les que formen les mateixes cases com les que decoren la façana d'algunes d'elles. Les cases tradicionals d'Amsterdam són característiques, a més de per tenir moltes plantes i moltes finestres, per ser tortes i una mica separades entre elles, ja que la ciutat es va construir en els seus inicis sobre un terra pantanós, i el pas del temps està passant factura. El cas és que he volgut aprofitar aquests trets reals per tal d'exagerar-les en el meu dibuix, ja que, personalment, m'encanta.

Aprofitant la inestabilitat de per si de les cases tradicionals d'Amsterdam, també he volgut transmetre la inestabilitat emocional de tota una ciutat, fent que les cases siguin més tortes, més altres, més primes i més insegures. Les fines i insegures línies que formen les seves parets, finestres, portes i teulades són simplement una petita mostra del que és la inestable vida de la majoria de ciutadans en aquell moment.

La ciutat és coronada per un núvol, més ben dit, una taca exterior d'angoixa i patiment que ronda per tota la ciutat i fins on arriba el nazisme. Es tracta d'aquesta taca rovellada de la guerra que també s'apodera dels personatges de la història, sigui com sigui.

Font: <http://mamoruizawa.blogspot.com.es/2010/05/casas-torcidas.html>

Font: <http://juanchideviaje.blogspot.com.es/2011/08/holanda-amsterdam.html>

La veritable inspiració per fer aquest dibuix l'he trobada en dos dibuixos meus que vaig fer molt abans d'aquest treball.

El primer es tracta d'un dibuix que vaig fer a 4t ESO, exactament el dia 3 de març de 2016 mentre visitava Amsterdam, ja que em vaig inspirar en les cases i les vaig transportar al

meu estil. El segon dibuix es tracta d'una versió millorada que vaig fer a l'sktechbook a principis de 1r de Batxillerat. Per tant, aquesta il·lustració està feta a partir de l'última versió que vaig fer de les cases d'Amsterdam, ja que he copiat les sis primeres cases de les vuit que apareixen en l'original, i he afegit els elements dels quals he parlat anteriorment per tal que el dibuix adoptés sentit dins de la història.

IL·LUSTRACIÓ 3: *FRANZ BÖRGMANN COM A SALVADOR*

En aquesta il·lustració apareix per primer i r últim cop el personatge d'en Franz, ja que és l'únic moment en la història en el qual el narrador parla d'ell a partir d'una experiència i situació que va viure amb ell, a més a més de ser una figura clau en el moment de la història.

Com en l'esbós original, en Franz apareix amb una actitud tranquil·la i elegant, mirant cap endavant, amb una mà subjectant un cigarret i l'altra a la butxaca, apartant una mica el seu abric de la SS, d'on havia desenfundat la seva pistola per protegir l'indefens Viktor de l'atac d'uns soldats nazis.

Amb aquesta il·lustració he volgut representar dos conceptes. Per una banda, introduir en les il·lustracions la representació del personatge d'en Franz i fer conèixer en quina situació està, ja que la seva taca del front ens mostra que es troba en la mateixa posició que l'Angie. Per l'altra, he volgut transmetre la visió d'en Viktor, ja que sembla que quan veiem el dibuix el veiem des de punt de vista d'en Viktor, tal i com si veiés en Franz en la situació que ell narra i recorda. La taca exterior que envolta en Franz no representa el seu interior, sinó el d'en Viktor, ja que representa que es troben en un carreró on l'acaben d'atacar, així que no és pas un lloc agradable, i pel que acaba de passar se sent encara més discriminat per ser jueu. Però, per altra banda, en Franz, a part de ser el seu amor, també acaba de salvar-lo del perill que l'amenaçava, així doncs, al voltant d'aquest no hi ha presència de la taca, la qual en aquest cas simbolitza la por.

ESBÓS

IL·LUSTRACIÓ 4: L'ABRAÇADA

Aquesta il·lustració dels personatges de l'Angie i en Viktor abraçant-se correspon al moment de la història en què en Viktor s'atreveix a fer-se arribar fins l'Angie per donar-li el condol per la mort d'en Franz en una missió a Polònia.

Anteriorment he ensenyat i comentat els esbossos d'aquesta il·lustració per explicar el procés de tria de l'estil definitiu. Però, pel que fa a l'elecció final d'aquest dibuix, haig de dir que vaig decidir només fer una sola taca, la qual ocupa tot el cos d'en Viktor, el qual està en un dels pitjors moments de la història per la mort del seu amor en secret. Però això no és tot, ja que també havia de fer aparèixer una taca en el camp de l'Angie; així doncs, com que l'Angie s'adjunta al cos d'en Viktor, la part frontal del seu cap coincideix amb un tros de la taca del cos d'en Viktor. D'aquesta manera, en Viktor està tot cobert de pena i patiment i la ment de l'Angie es veu més obsessionada per a qui té entre els braços un cop el seu promès és mort.

Aquesta és una de les il·lustracions que el fons de la qual té més importància. És ben cert que és buit, que no hi ha cap taca exterior, i això és exactament l'interessant i l'important d'aquest dibuix. La buidor, el no-res, és el que senten els personatges al voltant seu en el moment en què s'abracen. Per a l'Angie és un dels moments més bonics que podria viure, ja que s'està abraçant amb l'amor que porta tant de temps observant des de lluny i que desitjava tenir algun dia, fos com fos, entre els seus braços. D'altra banda, en Viktor està ple de patiment, però per a ell tot l'exterior ja no importa des de la mort de la persona que estimava. Per a l'Angie, el seu voltant és buit perquè no existeix ningú més que ells dos abraçant-se; per a en Viktor tot s'ha convertit en un no-res perquè ja res no li importa.

IL·LUSTRACIÓ 5: VIKTOR TOCANT LA VIOLA

Aquesta és la il·lustració de la qual en tinc més esbossos i proves, els quals es poden veure tots en els annexos. La idea original és a partir del primer esbós que vaig fer d'en Viktor tocant la viola, ja que encara estava buscant un estil per a les il·lustracions. Vaig estar repetint una vegada i una altra en Viktor en la mateixa posició, però amb tècniques i estils diferents fins a arribar a aquest dibuix final.

També haig de dir que aquesta és la il·lustració que, per fàcil que sembli, més m'ha costat de realitzar, ja que en les proves sempre havia representat en Viktor de perfil, i llavors mai no m'agradava com li havia dibuixat el nas, o els braços eren massa llargs, o la viola massa gran o la il·lustració en si no transmetia l'emoció que volia.

Finalment, vaig decidir deixar de repetir els mateixos errors i canviar simplement la posició del personatge: tenint així una visió d'ell de $\frac{3}{4}$ i no de perfil total. D'aquesta manera, a l'hora de dibuixar la resta del cos, va ser més fàcil, i la incorporació de més taca interior i de més línies de construcció han aportat al dibuix un cert dinamisme i sensació de moviment que buscava, ja que anteriorment la figura semblava totalment rígida en plena acció.

Pel que fa a tot allò que l'envolta, hi ha la presència de molta taca exterior perquè, tot i que ell ja no li importa el seu voltant per la mort d'en Franz, encara es preocupa per en Parviz i la Johanne, els quals els ha amagat en llocs que ja tenia previstos del pis. A més a més, en la història descriu com sentia a la perfecció els crits dels jueus del mateix edifici, el so de les metralletes dels nazis i les passes de com aquests pujaven fins al seu pis. Així doncs, tot i fer el que desitjava fer per últim abans de ser arrestat, tocar la viola, ni el seu interior ni el seu exterior està en pau. És el moment en què ja no té cap mena d'esperança, però encara està molt preocupat i anguixat.

Per últim, a la part superior dreta, hi he representat l'estrella de David en blanc, ja que per l'injust i irracional motiu de ser jueu ell i milions de persones més han de morir.

IL·LUSTRACIÓ 6: VIKTOR A NEUENGAMME

L'única il·lustració sobre l'horrible estada d'en Viktor al camp de Neuengamme és aquesta, on apareix ell amb l'aspecte que ell mateix descriu. El cabell rapat, les costelles arran de la carn, els braços i les cames que treballen incansablement ben esquistats, els pantalons de l'uniforme de ratlles verticals, una mirada emboirada, una debilitat per tot el cos i una buidor interior. Aquesta és una de les poques il·lustracions, potser fins i tot la que més, en la que el personatge d'en Viktor té menys taca interior. El cas és que si en Franz és mort, la Johanne en un camp de concentració com ell, en Parviz segurament metrallat, el seu pare probablement mort en un camp a Polònia i, sense saber res de la seva mare ni la seva germana, en Viktor ja no tenia perquè patir per res més; només havia d'esperar a ser vençut pel seu propi cos o assassinat a una cambra de gas. Així, doncs, en el seu interior ja no hi ha cap altra més taca que la que li tapa la boca, negant-li la llibertat, mentre que tot el seu voltant està ben cobert de línies sense sentit que desboquen el caos i la crueltat en què pensa que ha de passar els seus últims dies.

Aquesta il·lustració està feta a partir de tres esbossos fets amb traç lliure en què hi representava el cos d'en Viktor en l'estat que es descriu en la història. A partir de la posició triada, ell assegut amb recolzant el seu propi pes sobre les seves esquistades cames i els seus braços que sembla que es vagin a trencar en qualsevol moment, vaig representar-lo

tres vegades més abans de fer la il·lustració definitiva, per tal d'assegurar-me si era millor fer l'ús de la taca o amb quin tipus de traç representar-lo per tal de donar la sensació correcta.

IL·LUSTRACIÓ 7: VIKTOR I ANGIE

Aquesta il·lustració representa el moment de la història en què en Viktor es desperta a la residència dels Wilhelm després d'haver estat rescatat del camp de concentració per l'Angie. En aquest punt de la història, l'Angie li explica que va poder salvar a en Parviz però no a la Johanne perquè, presumptament, va morir el 10 de juny a Auschwitz.

Com en la primera il·lustració, apareixen els rostres de l'Angie i d'en Viktor, però aquest cop fets amb traços diferents i les seves expressions no són les mateixes. A més a més, en la primera il·lustració, els dos personatges no tenen connectivitat, és a dir, no estan enllaçats per cap element; però en aquest cas, les taques interiors de cadascú s'adjunten i queden enllaçades, formant alhora un fons. Això simbolitza que, en aquest punt de la història, aquests dos personatges estan connectats per una mala experiència.

El rostre d'en Viktor, a diferència del primer dibuix, és molt més xuclant i hi apareixen més taques, degut a la preocupació que li ha comportat tornar a Amsterdam sabent que ell s'ha pogut salvar i la Johanne, no. Durant el període que va estar al camp de concentració, li van tornar a créixer els cabells, però molt més dèbils, per això la presència del color blanc en la seva cabellera és més abundant.

Respecte a l'Angie, la seva expressió és molt diferent a la de la primera il·lustració, ja que al principi se'ns presenta amb una actitud neutral, amb la mirada a la llunyania, mentre que en aquesta segona, la seva expressió és molt més rígida i mira directament a l'espectador, igual que en Viktor. Representa que els dos personatges es miren l'un a l'altre, i que el que l'espectador veu és el que cadascun d'ells té davant.

A més a més, la taca que l'Angie té al front s'ha tornat molt més profunda, com si gairebé es tractés d'un forat, ja que la seva persona no ha fet res més que empitjorar.

L'esbós d'aquesta il·lustració és més espontani que que aquesta versió definitiva, ja que, com he explicat anteriorment, es tracta del que vaig fer mentre el plomí deixava anar tinta i l'escampava per tot el full.

L'expressió que aporta la tinta en aquest esbós m'agrada molt més que en el treball definitiu, però les taques no estan fetes a consciència i d'acord amb el sentit de la història. El rostre del personatge d'en Viktor és idèntic tant en l'esbós com en la il·lustració definitiva, però el de l'Angie, no. Vaig decidir canviar-lo perquè la seva expressió en l'esbós no transmet les emocions del moment de la història que descriu, ja que apareix amb una actitud molt similar a la de la primera il·lustració, i a més a més, el seu cap està en la mateixa direcció que el d'en Viktor.

IL·LUSTRACIÓ 8: VIKTOR AMB PARVIZ

Aquesta il·lustració correspon el moment de la història en què en Parviz explica a en Viktor que no vol que s'enfadi amb l'Angie perquè per a ell són els seus pares. És l'única il·lustració en la qual apareix en Parviz, i hi és representat agafant-se a en Viktor, per tal de buscar la seva felicitat i estima en ell. A més, els seus pantalons són de ratlles verticals, cosa que simbolitza la inestabilitat emocional del nen, ja que no està tenint una bona infantesa.

Pel que fa a les figures, haig de dir que m'he inspirat de l'escultura de Miquel Blay *Els primers freds*⁹ (1892), ja que el que transmet és quelcom similar al que la imatge d'en Parviz i en Viktor fan.

ESBÓS

En l'escultura de Miquel Blay, hi és representada una nena petita que busca l'escalf i l'amor del seu avi, l'home gran, que té la mirada perduda, les cames juntes i les mans entrelaçades per transmetre la sensació de fred, però també de la pèrdua de l'esperança pels temps difícils. D'aquesta manera, he imitat aquesta obra fent que en Parviz adoptés una posició similar a la de la nena, recolzada i agafant-se al seu suport emocional. En l'escultura, el fet que la nena no arribi amb els peus al terra simbolitza la innocència, i és el mateix en el cas d'en Parviz, però els seus peus estan molt més distanciat del terra, ja que ben bé no és conscient de per què i què passa al seu voltant que afecta la seva jove vida. La pell de la nena en l'escultura és llisa, mostrant així la joventut, mentre que la de l'home està arrugada pel pas del temps. Així, en Parviz està representat sense gaire taca en el seu interior, i també hi trobem el color blanc en les mans per exemple, simbolitzant aquesta joventut i inconsciència del que passa.

Totalment al contrari, la figura d'en Viktor apareix adoptant una posició i actitud com la de l'home vell en *Els primers freds*. També està amb els genolls junts i suposem que la seva mirada està perduda, però els seus braços acullen a en Parviz, tot rodejant-lo per protegir-lo i transmetre-li la seva estima com a pare. El seu interior està tot fosc per una taca que l'omple de dalt a baix, ja que en aquest moment de la història, tot i haver sobreviscut al camp de concentració de Neuengamme i haver estat rescatat per l'Angie, en Viktor se sent més reprimat que mai, i aquest cop és més per l'Angie que no pas pel nazisme. L'Angie aprofita el seu poder per mantenir en la seva possessió a en Viktor, i ell no hi pot fer res si vol sobreviure. A més, en Parviz és l'única persona amb qui es pot entendre, però també li

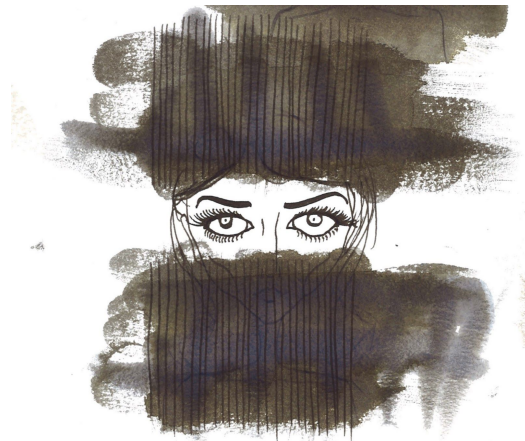
⁹ <http://www.museunacional.cat/ca/colleccio/els-primers-freds/miquel-blay/010002-000>

dol veure en quina situació es troba i li pesa la responsabilitat de ser el seu pare adoptiu. Així doncs, aquest és el moment de la història en el qual en Viktor està més “rovellat”.

Pel que fa al fons, les figures interactuen amb aquest ja que s'asseuen sobre una taca exterior. El dibuix es divideix en una part esquerra que representa la innocència i la tendresa d'en Parviz i una part dreta que representa l'interior angoixant i desesperant d'en Viktor. En el cas d'en Parviz, es tracten de línies verticals suaus, gairebé com si fossin una sola taca, però igualment rovellades. Una sola línia en horitzontal on s'asseu en Parviz trenca amb aquesta composició. A l'altra banda, les línies són més independents, algunes de més fortes i d'altres de més fluïxes, verticals i horitzontals. Com en el cas d'en Parviz, hi ha una línia horitzontal més gruixuda que fa de seient per al personatge, però en aquest cas no interactua amb la resta de línies.

És a dir, el dibuix en si fa un contrast entre els dos personatges, ja que tot i viure el mateix moment, el viuen de formes completament diferents.

IL·LUSTRACIÓ 9: MIRADA ANGIE

Una de les coses que tenia més clares a l'hora de fer les il·lustracions d'aquest relat era que la mirada de l'Angie era molt important i que, en algun moment o altre, un dibuix dels seus ulls hi havia d'haver. Durant el llarg procés que m'ha portat a aquestes il·lustracions finals he dibuixat molts cops la mirada de l'Angie, sigui acompanyada o no de la resta del seu rostre, ja que els seus ulls són l'arma principal de seducció i persuasió d'aquest personatge que sembla inofensiu a primera vista.

Tot i així, la il·lustració final ha estat basada a partir, d'una vegada més, d'un dibuix fet per l'atzar.

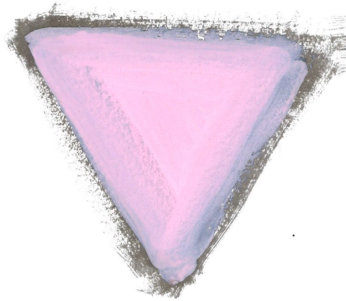
Aquest esbós tenia la intenció de ser un dibuix net del rostre de l'Angie, però com que el resultat final no em va agradar, vaig decidir posar-hi tinta negra pel damunt per tal de tapar tot el dibuix, excepte els ulls, ja que m'havien agradat. En assecar-se la tinta i no haver tapat del tot el que havia intentat ocultar, vaig decidir fer unes línies verticals per tal de dissimular millor el que hi havia dibuixat a sota, tot i que de totes formes es pot entreveure la resta de rostre i part del cos de l'Angie. Tractant-se simplement d'un esbós, ho vaig deixar, però llavors al meu tutor li va agradar molt la combinació d'elements, els quals m'havien portat a ells per pur atzar.

D'aquesta manera, vaig decidir imitar el mateix procediment amb la tinta bona, per tal d'aconseguir l'efecte misteriós que el dibuix original tenia per si sol. El simbolisme que li he atorgat a aquesta il·lustració és que, per a en Viktor, no hi ha res més enllà que la mirada de l'Angie, el qual se sent intimidat per aquesta. El fet que l'Angie miri directament al lector és com, igual que en el cas de la il·lustració *Franz Börgmann com a salvador*, el punt de vista de l'espectador i el subjectiu d'en Viktor coincideixen. Les línies verticals simbolitzen, en aquest cas, que en Viktor no veu cap escapatòria possible de l'Angie, ja que el perill a fora continua per a ell. A més a més, la taca interior i les línies signifiquen que l'Angie està empresonada en ella mateixa, sense treure's la idea del cap que en Viktor no li correspon, ja que vol aconseguir allò que es proposa, encara que hagi d'emmalaltir.

En el llibre imprès, abans de començar la història, apareix una versió d'aquest dibuix, on hi surten només els ulls de l'Angie, mirant fit a fit l'espectador i envoltada de la taca i les línies verticals.

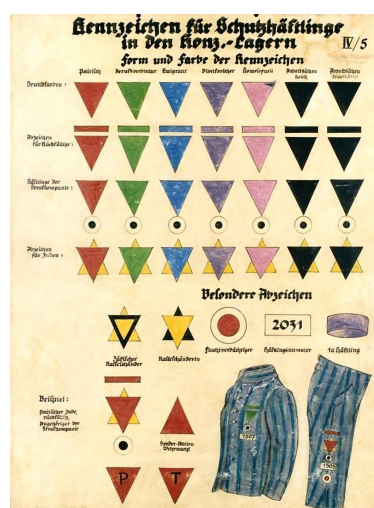
IL·LUSTRACIÓ 10: TRIANGLE ROSA

L'última il·lustració de la història és diferent a tota la resta. Es tracta d'un triangle invertit de color rosa. Aquest era el símbol amb el qual s'etiquetaven els presoners homosexuals en el camps de concentració. A més, en el cas de ser jueu, aquest triangle s'afegia damunt d'un de color groc per formar l'estrella de David.

En el cas d'aquesta il·lustració, he volgut representar només el triangle rosa per simbolitzar l'homosexualitat, ja que el personatge d'en Viktor mai no se'l va etiquetar d'homosexual mentre estava a Neuengamme. Així doncs, aquesta il·lustració simbolitza l'homosexualitat de tots aquells que en període de guerra van haver d'amagar el seu gènere.

EL triangle està fet amb pinzell i amb un traç molt lliure. La primera capa és de la mateixa tinta que la resta dels dibuixos, essent la taca de la guerra, però per damunt hi predomina el color rosa, que d'alguna manera simbolitza que acaba vençant la repressió i el personatge al final de la història és lliure.

Font: <http://remember.org/witness/wit-vic-homo>

MATERIAL UTILITZAT

Il·lustracions finals

- Tinta *Parker Quink Black*
- Tinta *Amsterdam Acrylic Ink LIGHT ROSE 361*
- Plomí
- Pinzells de diverses mides
- Llapis blanc *Pitt Pastel (soft 101)*
- Fulls d'aquarel·la 24 cm x 32 cm de 300g/m² *Canson*
- Fulls d'aquarel·la 29,7 cm x 42 cm de 300g/m² *Canson*

Ebossos i proves

- Bloc d'esbossos de paper vegetal 29,7 cm x 42 cm de 80g/m² *Clairefontaine Ingres*
- Retoladors negres *Faber-Castell Pitt artist pen*
- Llapis de grafit *Lyra*
- Copic *Ciao*
- Aquarel·les Van Gogh
- Fulls d'aquarel·la 24 cm x 32 cm de 300g/m² *Canson*
- Fulls d'aquarel·la 29,7 cm x 42 cm de 300g/m² *Canson*
- Pinzells de diverses mides

3.3 Com es maqueta el llibre il·lustrat?

“Tot el que està ben definit és profitós, Mentre que la indefinició condueix a la frivolitat”.

Epicur

Ha arribat l'hora de **maquetar el text definitiu amb les il·lustracions definitives** per tal d'enviar-lo a la impremta i veure'l finalment publicat en paper i en digital. El resultat ha de ser un llibre. Un moment ben delicat perquè text i imatge han de quadrar bé. El programa triat per aquesta ocasió és **Adobe InDesign**. Mai no l'he fet servir i abans he de fer proves i mirar tutorials¹⁰.

Triat el format del llibre (en vertical...), la tipografia escollida (Times New Roman), la incorporació del text i les il·lustracions tenint en compte que el llibre va destinat a un lector juvenil-adult, els ajustos del text i la relació text-imatge, així com feta la portada amb el títol i una il·lustració significativa de l'Angie i la contraportada amb una opinió d'un lector entès, el full de respecte (o pàgina de cortesia) en blanc, la dedicatòria als éssers més estimats i el pròleg, fet per l'escriptor, novel·lista i poeta, Vicenç Llorca,..vet aquí **el meu primer llibre il·lustrat**. Sembla ben bé màgia, però sense esforç i molt de temps la part pràctica d'aquest Treball de Recerca, de ben segur, no hagués acabat veient la llum. Ara, una gran satisfacció. El meu desig, fet realitat. Tinc moltes ganes de compartir-lo i de saber-ne l'opinió (i la crítica) dels lectors.

3.4 Com es difon?

“El mediador és el pont que enllaça els llibres i els lectors i que en propicia el diàleg.”

Joan Portell (2010/2011)

He aconseguit publicar el meu primer llibre il·lustrat, bé l'he autopublicat i els pares me l'han finançat. Amb més tard, hagués intentat d'aconseguir un micromecenatge amb alguna plataforma de crowdfunding, com l'editorial Quorum Libros¹¹.

No tinc encara editorial, no arribarà a les llibreries; per tant si jo no el promociono, ningú, tret dels membres del meu tribunal de recerca i els meus pares, coneixeran *Per què, Angie?*. Internet ofereix una gran finestra de promoció lliure al món i les xarxes socials, com twitter, instagram, Facebook... o la pàgina web feta amb wix o issuu en seran el millor altaveu¹².

¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=MbUVIYneE9k>

¹¹ <http://quorumllibres.cat/about/com-funciona>

¹² <https://www.instagram.com/valerie.cuni/>
https://www.instagram.com/valr_kuni/
<https://twitter.com/ValeriaCuni>
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100014240281309&lst=100014240281309%3A100014240281309%3A1515057274>
<https://www.wix.com/my-account/sites/>

4. CONCLUSIONS

Resultats

Feta una recerca teòrica sobre el llibre il·lustrat i la seva història, he aconseguit crear, comentar i difondre el relat *Per què, Angie?* amb onze il·lustracions, en comptes de les deu previstes inicialment més la de la portada, tal com em proposava com a objectiu de la meua recerca. He fet el meu primer llibre il·lustrat; per tant he aconseguit el proposat com a treball de recerca.

Valoració de les preguntes i dels objectius

A les preguntes i objectius de la recerca plantejats a l'apartat 1.1, ara en puc fer la següent valoració:

- Sovint llibre il·lustrat i àlbum o àlbum il·lustrat es confonen. Ara bé, en els **llibres il·lustrats, les il·lustracions acompanyen el text**, aporten informació i en certa manera la complementen i enriqueixen, però si només es llegeixen les imatges, normalment no n'hi ha prou per conèixer la narració. He fet el meu primer llibre il·lustrat *Per què, Angie?* perquè he volgut escriure un relat destinat a un públic no infantil, més aviat juvenil i adult, i acompanyar-lo d'il·lustracions per tal que aquestes embelleixin el resultat final i, a més, aportin informació sobre els personatges, l'ambientació espacial i temporal,...
- M'ha agradat llegir i aprofundir sobre les il·lustracions i l'ofici d'il·lustrador.
- No he deixat mai de dibuixar, però mai vaig acabar un quadern de pintar i la mestra s'enfadava perquè sortia del contorn de la figura a posta. Amb aquesta recerca, i amb totes les converses fetes amb il·lustradors m'he adonat que aquests són uns trets compartits, així ho han afirmat entre altres Jordi Cuyàs. També em va fer gràcia l'enginyosa resposta de la Pilarín Bayés en dir que a ella no li agradaven i sempre els embellia amb afegitons. David Lynch no només no recomana aquests quaderns sinó que els considera perillosos perquè diu que maten la creativitat en els infants. A les primeres sessions de dibuix al natural sempre idealitzava els models, i amb aquest treball m'he adonat que a molts il·lustradors els passa el mateix i prefereixen deixar anar la imaginació.

- Tinc un Instagram de fotografies i un altre de dibuixos, twitter... em preguntava si és molt important difondre l'obra avui a través de les xarxes socials, Internet...ja que així arriben a tot el món i d'una manera completament lliure. L'èxit a les xarxes socials ha catapultat a la fama molts il·lustradors, com Paula Bonet. En Jordi Cuyàs també creu molt necessari tenir pàgina personal a Internet *"El que sí és imprescindible és tenir web. Les editorials ja no miren dossiers si no que busquen per la xarxa."* Tanmateix, il·lustradores catalanes ben consagrades a nivell mundial com Pilarín Bayés i Roser Capdevila també en tenen.
- Els nens, amb la competència de comprensió del llenguatge escrit per desenvolupar, són els que necessiten els dibuixos per entendre els conceptes i sovint àlbum il·lustrat i llibre il·lustrat són sinònims de llibres destinats als primers lectors. Ara bé, en l'era digital i audiovisual que vivim els joves i els adults també necessitem i preuem els llibres amb imatges; per tant, hi ha d'haver il·lustracions als llibres d'adults. D'aquí l'èxit de la novel·la gràfica. Val a esmentar *Maus* d'Art Spiegelman o *El diari de Anne Frank* d'Ari Forman i David Polonsky.
- Escriure? Il·lustrar? Publicar? Difondre?... He escrit el relat *Per què, Angie?*, l'he il·lustrat amb onze il·lustracions pròpies, l'he maquetat amb el programa Adobe InDesign i l'he publicat en paper, gràcies a la impressió digital, i en digital a Internet. Les xarxes socials i les pàgines web permeten difondre el meu llibre il·lustrat. Ara bé, tot això no hagués estat possible si, des de ben petita, no hagués tingut els llibres i l'art de les seves il·lustracions com a primera pàtria, tal com va dir Marguerite Youcenar: *"El veritable lloc de naixença és aquell on per primera vegada un s'adreça a si mateix un cop d'ull intel·ligent: les meves primeres pàtries varen ser els llibres"*. Ho he escrit en el mateix color de totes les citacions que encapçalen els diferents apartats i subapartats d'aquesta recerca i, a més, amb el color que identificava amb un triangle rosat els homosexuals, com en Viktor del relat, en temps del nazisme.
- Els llibres il·lustrats en un futur perviuran o bé en paper per a un públic lector col·leccionista o bé en un format diferent, més interactiu. Jordi Cuyàs anava més enllà: *"En aquests moments de saturació de TOT crec que la il·lustració ha de tenir nous suports i destinataris. No ens podem quedar en conformar-nos amb el que ja tenim."*

Incidències

Mai abans no havia fet ni una recerca com aquesta, ni havia publicat un relat propi amb il·lustracions pròpies; per tant, no cal dir que el camí no ha estat ni recte ni planer; però aquest viatge envers Ítaca ha estat molt enriquidor, però molt dur amb diferents sotracs que he hagut d'anar superant i d'altres que hagut d'acceptar, com les limitacions de temps, fer

el treball i alhora preparar les classes, els exàmens trimestrals, els festivals de ballet o l'examen del CAE d'anglès. També he hagut de conviure amb les malalties, ...

Superats tots aquests entrebancs, entre les principals incidències podria esmentar:

Es fa molt difícil avançar algunes tasques durant l'estiu perquè els entrevistats són de vacances.

Cada escrit, cada dibuix m'ha fet evolucionar i sempre estaria retocant alguna cosa més del que ja he donat per acabat. És difícil no deixar de millorar un resultat per tal de perfeccionar-lo.

Imprimir durant les vacances de Nadal també ha resultat ser una odissea.

Tanmateix, la incidència que més m'ha dolgut i m'ha entristit ha estat la mort malaguanyada de Jordi Cuyàs¹³. Ens havíem de veure al setembre per acabar-me d'explicar tot el que m'havia respost per correu electrònic i no va poder ser. Segurament em va regalar la seva última entrevista. Descansi en pau.

Prospectiva

Ara que ja tinc *Per què, Angie?* publicat, m'agradaria fer una **Conversa literària** a partir del meu llibre il·lustrat: a l'aula, a la llibreria (per exemple, a la Doria Llibres de Mataró) i a la xarxa, el millor fòrum literari.

A partir dels tres tipus de preguntes que descriu el professor i escriptor britànic reconegut per les seves obres relacionades amb la literatura infantil Aidan Chambers¹⁴, proposo a **mode de guia algunes preguntes que poden guiar la conversa literària al voltant del meu primer llibre il·lustrat.**

¹³ <http://totmataro.cat/component/k2/item/39587-l-artista-que-estimava-la-ciutat>

¹⁴ CHAMBERS, AIDAN (2008): *Dime: los niños, la lectura y la conversación*. México: Fondo de Cultura Económica.

En aquesta conversa s'han de poder compartir:

· PREGUNTES BÀSIQUES (ajuden a centrar el tema de la conversa):

Hi ha hagut alguna cosa que us hagi agradat d'aquest llibre?

Què us ha cridat més l'atenció?

Hi ha hagut alguna cosa que us hagi desagradat?

Us ha desconcertat alguna cosa?

Heu trobat alguna cosa estranya en el llibre?

Heu trobat alguna cosa que es repeteixi, un "patró"?

Heu trobat alguna incoherència?

· PREGUNTES GENERALS (aporten idees noves i reflexions que ajuden que la conversa progressi):

Alguna cosa us ha costat de comprendre?

Quan us he ensenyat el llibre abans d'explicar-lo, què heu pensat que passaria?

Heu pensat que us agradaven les imatges que surten a la coberta?

Ara que us l'he llegit i hem vist les il·lustracions, encara penseu el mateix?

Hi ha alguna de les paraules o expressió utilitzada que no us hagi agradat?

Quan us ho anava llegint, podíeu imaginar-vos la història?

Creieu que si no us hagués ensenyat les imatges, la història us hauria agradat igual?

Quantes històries heu trobat dins d'aquest llibre?

· PREGUNTES ESPECIALS:

En quant de temps creieu que transcorre aquesta història?

Heu sentit por en algun moment?

Us ha fet posar tristos en algun moment? I contents?

Us ha agradat com s'acaba? Us podíeu imaginar que acabaria així?

Relacionaríeu aquesta història amb alguna altra que hàgiu llegit?

Creieu que encara és de valents sortir de l'armari?

Valoració personal

Sempre miro cap endavant, i per fer aquesta recerca també, però alhora m'ha agradat mirar enrere i veure com va començar tot (escriure el procés de creació de la història). Sempre he escrit i he dibuixat, els meus pares m'han deixat estudiar el

Batxillerat d'Arts, vull estudiar cinema a l'ESCAC, però ara sé que, tal com he fet sempre, vull continuar escrivint i dibuixant i ara sé també que puc il·lustrar els meus propis relats, tot i que potser mai no en sabré prou i estaré sempre aprenent i evolucionant.

5. BIBLIOHEMEROGRAFIA

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA:

CHAMBERS, Aidan (2008): *Dime: los niños, la lectura y la conversación*. México: Fondo de Cultura Económica.

COLOMER, T; KÜMMERLING_MEIBAUER, B.; SILVA-DÍAZ, C.(2010): *New Directions in Picturebook Research*. Nova York i Londres, Routledge Taylor & Francis Group.

https://books.google.es/books?id=FPfGBQAAQBAJ&pg=PT27&lpg=PT27&dq=New+impulses+in+picture+book+research.+Aesthetic+and+cognitive+aspects+of+picture+books&source=bl&ots=-KrYvKcEoC&sig=k4DKMV5xxjH10MdjK2K7Wb7_Whs&hl=ca&sa=X&ved=0ahUKEwibxumVz_bUAhWBWhQKHSIUC-UQ6AEILjAB#v=onepage&q=New%20impulses%20in%20picture%20book%20research.%20Aesthetic%20and%20cognitive%20aspects%20of%20picture%20books&f=false

COLOMER, T. ; FONS, M. (2010): "Presentació de la monografia: narratives Gràfiques", dins *Articles de Didàctica de la llengua i de la Literatura* 52. Barcelona: Graó. Pàg. 5-8. [Consulta: 5 juliol 2017]

DAWBER, M. (2009): *El gran libro de la ilustración (Big Book of Contemporary Illustration)*. Barcelona: Parramón Arquitectura y diseño.

DE AMO SÁNCHEZ-FORTÚN, J.M. (2016): "Textos multimodales en la educación literaria: la novela gráfica metaficcional en la formación lectora" Pàg. 91-111 dins *Propuestas y experiencias sobre estructuras hipertextuales literarias en el aula*. Octaedro, 2016.

DURAN, T. (1985): "Veure i mirar: anàlisi de la il·lustració". *Faristol*, núm. 0, Pàg. 17-29.

DURAN, T. (2010): "L'àlbum dins la narrativa visual", dins *Articles de Didàctica de la Llengua i de la Literatura*, 52. Barcelona: Graó. Pàg. 10-22. [Consulta: 5 juliol 2017]

DURAN, T. (2010): L'àlbum i l'edició catalana, ara com ara: panorama del bienni 2008-2009. Anuari de l'observatori de biblioteques, llibres i lectura. UB, Facultat de Biblioteconomia i Documentació.

[En línia

<http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/28402/1/Anuari_Observatori_Duran.pdf>]

[Consulta: 29 juny 2017].

LLUCH, G. (2003). *Análisis de narrativas infantiles y juveniles*. Cuenca: Universidad de Castilla-La Mancha.

MAYORAL, M. (2010): De què serveix un llibre si no té dibuixos? dins *ARTS*. Revista del cercle de Belles Arts de Lleida. Núm. 33, Pàg. 7-11

[En línia: <<http://www.cerclebellesarts.com/pdfs/arts33.pdf>>] [Consulta: 15 juliol 2017]

PORTELL, J. El club de lectura. Generalitat de Catalunya: Departament d'Ensenyament, curs 2010/2011.

[En

línia<http://xtec.gencat.cat/web/.content/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/0022/7e76576c-4092-4959-a043-f28a3d70eddc/club_lectura.pdf>] [Consulta: 16 juliol 2017]

REIG, D.; VÍLCHEZ, L. (2013): *Los jóvenes en la era de la conectividad*. Madrid: Fundación Telefónica.

ROQUE, C. La nova era del llibre il·lustrat. [En línia <<https://abacus.coop/ca/comunitats/comunitat-cultural/coneixement-compartit-cultural/la-nova-era-dels-llibres-il-lustrats/>>] [Consulta: 9 setembre 2017]

RUÍZ-DOMÍNGUEZ, M.M. (2016): "Los cuentos interactivos a disposición de los jóvenes lectores: una propuesta de clasificación" Pàg. 113-131 dins *Propuestas y experiencias sobre estructuras hipertextuales literarias en el aula*. Octaedro, 2016.

SALINAS, Pedro (2002): *El defensor*. Madrid: Alianza Editorial.

SALISBURY, M. (2005): *Ilustración de libros infantiles*. Barcelona. Acanto, (4ª edició 2014)

SALISBURY, M.; STYLES, M. (2012): *El arte de ilustrar libros infantiles*. Barcelona: Blume.

SGANG, E. (2016): *Narración visual*.

[En línia: <<https://www.slideshare.net/esganga/t09-narracin-visual>>] [Consulta: 24 agost 2017]

SILVA-DÍAZ, C. (2006): "La función de la imagen en el álbum", a *Ver para leer: acercándonos al libro álbum*. Centro de Recursos para el Aprendizaje, Ministerio de Educación (República de Chile).

[En línia: <<https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1993883>>] [Consulta: 29 juny 2017]

SILVA-DÍAZ, C.M. (2008): "Entre el text i la imatge: els àlbums il·lustrats i altres tipus" a COLOMER, T. (coord): *Lectures adolescents*. Barcelona: Graó. (Biblioteca d'Articles, 165). [Consulta: 8 juliol 2017]

SIMPSON, I. (1994): *La nueva guía de la ilustración (The New Guide to Illustration)*. Barcelona, Blume (1a edició espanyola)

TABERNERO, R. (2010): Claves para una poética de la recepción del libro-álbum: Un lector inserto en una "inmensa minoría [En línia < <http://www.ibby.org/index.php?id=1062>>] [Consulta: 15 juliol 2017]

VILAR, S. (2007): Històries de la paraula plàstica. Contar històries mitjançant la imatge i el text en el discurs artístic contemporani. València: Universitat Politècnica de València. [En línia: <<http://www.tdx.cat/handle/10803/21886>>] [Consulta: 30 juny 2017]

WISCHENBART, R. *et al.* (2016). *Global eBook. A report on market trends and developments*. [En línia <http://www.wischenbart.com/upload/Global-Ebook-2016_ExecSummary.pdf>] [Consulta: 29 setembre 2017]

FONTS ORALS:

Entrevista a Xavier Puigmartí al seu estudi a Barcelona (Ronda Sant Pau) el 28 d'agost de 2017.

Entrevista a casa de Pilarín Bayés a Vic dia 29 d'agost de 2017.

Entrevista a casa de Roser Capdevila a Barcelona el 6 de setembre de 2017.

FONTS TELEMÀTIQUES:

Entrevista per correu electrònic a Jordi Cuyàs (estiu de 2017).

Entrevista per correu electrònic a Maria Picassó (tardor de 2017).

Entrevista per correu electrònic a Pau Gasol (tardor de 2017).